

Торбас О.О.

Національний університет «Одеська юридична академія»

Аспірант кафедри кримінального процесу

**ФОРМИ ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗА КПК
УКРАЇНИ ТА КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ
ЗАКОНОДАВСТВОМ ІНШИХ КРАЇН**

З прийняттям Кримінального процесуального кодексу України 2012 року були внесені значні зміни до чинної моделі кримінального провадження. Були додані нові кримінальні процесуальні інститути, інші були змінені або взагалі усунені. Відповідно, певних оновлень зазнав також і інститут закінчення досудового розслідування, в тому числі і сам перелік форм закінчення.

Варто зазначити, що ст. 212 КПК 1960 р. вказувала на такі форми закінчення досудового розслідування: складання обвинувального висновку або постанови про закриття справи чи постанови про направлення справи до суду для вирішення питання про застосування примусових заходів медичного характеру. Тобто в даному випадку законодавець перерахував лише три форми закінчення досудового слідства. Проте в той же час, виходячи із інших положень КПК 1960 р. можна дійти висновку, що форм закінчення досудового розслідування більше. Проте у Кодексі передбачені лише три з них, тобто інші форми будуть лише припущеннями науковців. Внаслідок «малої судової реформи» 2001 року перелік форм закінчення досудового розслідування був збільшений, і КПК 1960 р. зазнав відповідних змін. Проте не були внесені зміни до самої ст. 212 КПК 1960 р., по суті єдиної статті, яка визначає, яким чином повинно закінчуватись досудове слідство.

Тож позитивним зрушенням можна назвати чіткість, з якою законодавець навів перелік форм закінчення КПК 2012 р.. Так, згідно з ч. 2 ст. 283 КПК прокурор зобов'язаний у найкоротший строк після повідомлення особі про підозру вчинити одну з таких дій:

1. закрити кримінальне провадження;

2. звернутися до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності
3. звернутися до суду з обвинувальним актом, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

Однак аналіз форм закінчення досудового розслідування не може обмежуватись лише дослідженням норм національного законодавства. Цілком очевидно, що існує необхідність звернутися до відповідних правових актів інших країн. І починати таке дослідження варто саме з країн СНД, правові системи яких дуже подібні до правової системи України.

Так, Кримінально-процесуальний кодекс РФ зазначає, що досудове розслідування може відбуватися у трьох формах: попереднього слідства, дізнання та дізнання за скороченою формою. І хоча кожна з трьох форм досудового розслідування має свої особливості, кінцеві процесуальні рішення досить подібні між собою. Так, досудове розслідування в РФ закінчується складанням обвинувального висновку (акту), винесенням постанови про припинення кримінальної справи, постанови про припинення кримінального переслідування та направлення до суду клопотання про застосування до неповнолітнього примусових заходів виховного характеру, а також направлення кримінальної справи в суд для застосування примусових заходів медичного характеру. При аналізі кримінально-процесуального законодавства інших країн СНД (Республіки Молдова, Республіки Білорусь, Республіки Казахстан) можна помітити аналогічні форми закінчення досудового розслідування. Це пояснюється єдністю радянської правової системи, на основі якої і були побудовані правові системи країн СНД. Одна варто зауважити, що лише КПК України надає чіткий та єдиний перелік форм закінчення досудового розслідування, що являється позитивним показником реформування кримінального процесуального законодавства.

При аналізі форм закінчення досудового розслідування інших держав, які не входять до складу СНД, обов'язково варто звертати увагу на особливості правових систем цих країн. Однак і тут можна помітити подібні елементи. Так, у Франції слідчий суддя, який здійснює попереднє розслідування, після проведення всіх необхідних та можливих дій передає матеріали справи до слідчої камери, яка

перевіряє роботу слідчого судді та виносить рішення про припинення справи або передавання її до суду. В Німеччині прокурор у випадку зібрання достатньої сукупності доказів направляє до суду обвинувальний акт, а якщо доказів недостатньо – припиняє провадження. У Великобританії закінчення попереднього розслідування перетворилося на цілу стадію, яка має назву попереднє провадження в суді. Саме там суд досліджує достатність доказів, які були зібрані уповноваженими або іншими особами під час попереднього розслідування та приймає рішення про припинення кримінального провадження або про направлення його до суду разом із сформованою обвинувальною формулою. В США в залежності від тяжкості вчиненого кримінального правопорушення стадія попереднього розслідування закінчується складанням обвинувального акту або процесуального документу, який має назву «інформація».

Отже можна зробити висновок, що КПК України, прийнятий 2012 року, покращив правове закріплення переліку форм закінчення досудового розслідування як у порівнянні із КПК України 1960 р., так і у порівнянні із кримінально-процесуальними кодексами країн СНД. Проте і в такому випадку до ст. 283 КПК виникають певні питання: чи варто розмежувати такі форми закінчення досудового розслідування, як складання клопотання про застосування до особи примусових заходів медичного та виховного характеру; чи можна вважати направлення обвинувального акту до суду разом із підписаною сторонами угодою окремою формою досудового розслідування? Тож ст. 283 КПК України потребує подальшого вивчення зі сторони науковців та практиків та, за необхідності, законодавчого вдосконалення.